

Spory o domovské právo patria pred politickej úrady a to: a) Ide-li o spor medzi obcami jedného okresu, rozhoduje prvom stupni okresný úrad, v druhom stupni župný úrad. Proti rozhodnutiu župného úradu len vtedy možno apelovať, jestli sa jeho rozhodnutie odchyľuje od rozhodnutia okresného úradu. Jestli sa shodujú obe rozhodnutia, možno síce apelovať i ďalej, ale len v prípade, že bola odoprená príslušnosť v celom obvode okresu. b) Ide-li o spor medzi obcami rozličných okresov jednej župy, rozhoduje v prvom stupni župný úrad, v druhom stupni župný výbor. c) Ide-li o spor medzi župami alebo jestli sa odoprie niekomu príslušnosť pre celý obvod župy, rozhoduje minister vnútra. Proti konečným rozhodnutiam politických úradov možno podať sťažnosť na najvyšší správny súd v Prahe.

Pokiaľ § 2. zákona č. 222 viaže dom. právo k 10 ročnému pobytu, potrebné je, aby starosta viedol evidenciu o ľuďoch v obci sa usadivších. Len takto bude v stave dať správne vysvedčenie o desaťročnom pobyte, o prerhnutí pobytu a o trvalom vzdialení z obce atď. Tiež treba mať v evidencii aj tých, ktorí sa vysťahujú z obce. Do evidencie sa zapíše, kedy sa stalo vysťahovanie. Toto bude podkladom pri posudzovaní ztraty príslušnosti a št. občianstva.

K vôli týmto evidenciám najvhodnejšie je založiť v každej obci knihu o obyvateľoch obce. Do tejto sa zapíšu i uvedené dáta. Kniha nech je v abecednom poriadku zostavená a každá rodina nech má v nej celú stranu.

Dr. Aladár Timčák, sedr. sudca:

K otázke žalovateľnosti lombardnej pôžičky na býv. válečný dlh.

Sotva jest medzi právnymi otázkami, vzniklými po skončení svetovej vojny, zaujímavejšie, jako právny osud lombardných pôžičiek, ktoré slúžily výlučne len na značenie válečnej pôžičky.

Nielen spleť právnych otázok, dostávajúcich sa do popredia pri riešení týchto vecí, ale aj ohromný majetkový zájem, ktorý tak medzi lombardnú pôžičku poskytujúcimi, jako aj požičiavajúcimi, často znamená existenčnú otázku, a spôsobuje nesmierne lámanie hlavy zúčastneným stranám, pravotárom, ale hlavne súdu, ktorý posledný bol povolaný vzniklé rozpory zájmov vyrovnaf.

Rozpory tieto sú skutočne tak hlboké, že dnes ťažko je povedať, koho sa týkajú ťažšie.

Sú jednotlivci, ktorí celý svoj majetok vložili do úpisov válečné pôžičky, a zas jestvujú peňažné ústavy, ktoré následkom lom-

bardnej pôžičky, poskytnutej účelom značenia válečnej pôžičky takmer na vniivoč vyšly.

Nech je jakokoľvek, všeobecný právny cit napovedá, že ešte ani terazšie hospodárske pomery nie sú spôsobilé na uplatnenie lombardnej pôžičky, slúžiacej ku značeniu vál. pôžičky.

Naše súdy zpočiatku odťahovali sa od vyrieknutia tejto právnej zásady, pozdejšie ale sporadický, zvlášte súdy v Čechách na tom základe pokladaly za predčasné uplatnenie vyplatenia lomb. pôžičiek podobného rázu, pretože pri značení válečnej pôžičky strany dostaly sľub, že vyplatenie lomb. pôžičky zaokryté bude po zámene menovitej hodnoty úpisov vál. pôžičky.

Tieto tu a tam sa vyskytujúce rozhodnutia nemohly však interesovaných uspokojiť, pretože všeobecné zásady neobsahovali.

Prvostupňový civilný senát sednie v Košiciach v minulých dňoch rozhodol v podobnej otázke, následkom čoho žalobu žalujúceho peňažného ústavu, ktorý na účely značenia vál. pôžičky, lomb. pôžičku poskytol, z dôvodu predčasnosti zamietnul.

Toto rozhodnutie obsahuje nasledujúci postup myšlienok.

Počas svetovej války, vojnu vedúce štáty a tak i bývalá rakúsko-uhorská monarchia zčiasťky vypustením úpisov vál. pôžičky zaokryla svoje válečné výdavky.

Na značenie týchto úpisov vál. pôžičky sa naliehalo všelijakými výhodami a mravným, jako aj hmotným a úradným tlakom.

Na stupňovanie značenia slúžilo, že aj prostredníctvom lomb. pôžičky, bolo možno vál. pôžičku značiť, čo z toho pozostávalo, že vál. pôžičku značil zamýšľajúci prípadne na jeden už včasnejšie značený úpis vál. pôžičky lombardnú pôžičku dostal a s tým obnosom značil novšiu vál. pôžičku, ba obnosom, získaným prostredníctvom súčasného lombardovania značil sa majúcich nových vál. pôžičiek, novšiu vál. pôžičku bolo možno značiť v rámci toho istého značenia.

Lombardovanie sa dialo vždy pri garancii štátu a na stupňovanie chutí ku značeniu štát 5½—6% úroky platil za úpisy vál. pôžičky, kým za lomb. pôžičky, účely značenia vál. pôžičky slúžiace sa platily len 5% úroky. Aj to bolo vyrieknuté, že vál. pôžičky priemerne po uplynutí 5 rokov môžu sa vypovedať a že tieto na žiadosť štát. v menovitej hodnote zamení.

Tieto podmienky značenia sú všeobecne známe, ale predsa sa musím nimi zabývať, pretože z ich rozboru bezpochybné vysvitne že tí, kto cestou lombardnej pôžičky značili válečnú pôžičku, činili tak priamo v tej vedomosti, že im tá lombardná pôžičku nikdy nebude treba z vlastných peňazí vyplatiť, pretože štátom sľúbené späť zaplatenie nielen že úplné zaokrytie podalo lomb. pôžičku poskytujúcim peňažným ústavom, ale následkom rozdielu medzi kurzom vydania a menovitou hodnotou mnoho istého zisku sľubovalo.

Úroky lomb. pôžičky však garantované úroky vál. pôžičky tiež zaokryly, ba aj poskytovaly zisku,

V tejto forme, prostredníctvom lomb. pôžičky značená vál. pôžička bola najvšeobecnejšou, avšak pri značení tých uvedené podmienky každý jasne vedel.

Avšak či počítal lomb. pôžičku podávajúci peňažný ústav na iné zaokrytie, alebo zvlášte na platenie hotovými? Na túto otázku musíme dať určite zápornú odpoveď.

Na zaokrytie otázných lomb. pôžičiek slúžily v prvom rade a najvšeobecnejšie už značené, alebo značil sa majúce úpisy vál. pôžičky, ktoré týmto cieľom zostali u pôžičku poskytujúceho peňažného ústavu, čo najlepšie dokazuje, že zaokrytie týchto pôžičiek videly aj peňažné ústavy samy jedine a takmer výlučnelen v zamenení garantovanom štátom, veď takú lomb. pôžičku komukoľvek podaly bez toho, že by sa boly presvedčily o hmotných pomeroch úveru schopnosti dotyčného, alebo že by inú záruku, alebo poskytovanie zaokrytia boly požadovaly, čb jedine v tom nájde svoj dôvod, že peňažné ústavy len garanciu štátu maly na zreteli.

Keďby neboly vyšly peňažné ústavy z tohoto predpokladu, či možno predpokladať, že by sa bol našiel medzi nimi ústav, ktorý použitím možných prostriedkov by si nebol zaistil, aby lomb. pôžička bola aj iným spôsobom zaokrytá?

Podľa tohoto teda, keď lomb. pôžička má sa vyrovnat' zčiasťky, následkom zamenenia úpisov vál. pôžičky, získanej, až do toho času, kým zámena úpisov vál. pôžičky nemastane, lomb. pôžičku poskytujúce peňažné ústavy nemajú práva uplatniť túto pohľadávku.

Pri rozložených všeobecných úvahách a pri všeobecne známych podmienkach obťažujú dokazovanie lomb. pôžičku uplatňujúce peňažné ústavy v to mohľade, či sa od týchto mlčky prijatých podmienok pri poskytovaní lomb. pôžičky výslovne odchyľily, a či tedy vyrovnanie lomb. pôžičky nie cestou zamenenia úpisov vál. pôžičky, ale nejakým iným spôsobom a tak zvlášte, či cestou platenia hotovými bolo zamýšľané?

V jaseňi r. 1918 nastalé politické udalosti a utvorenie nástupníckych štátov avšak vyvolalo premenu, čo do zameňujúcej zaviazanosti rakúsko-uhorskou monarchiou slúbenej; ponevác nástupné štáty viažu dotyčné osudu úpisov vál. pôžičky len mierové smluvy.

Na základe článku 188. trianonskej mierovej smluvy nástupné štáty s výnimkou Rakúska a Maďarsku neboly povinné úpisy vál. pôžičky prevziať, predsa štát československý bremeno vál. pôžičiek prevzal takým spôsobom, že určil na ich zamenenie podmienky, ktoré sú v zákone č. 417. z roku 1920, Sb. zák. a nar., kladené a podľa ktorých po výšku hodnoty okolkovaných úpisov vál. pôžičky zúčastniť sa treba v značení IV. štátnej pôžičky, v ktorom prípade 75%-ová hodnota, úpisov vál. pôžičky môže sa zachrániť.

§. 9. citovaného zákona, č. 417. z roku 1920, Sb. z. a n. nakladá o lombardovaných úpisoch vál. pôžičky, že pôvodné úpisy vál. pôžičky v páde značenia IV. štátnej pôžičky sa vymenia a tieto nové úpisy

štátnej pôžičky slúžia jako náhrada lombardovaných váľ. pôžičiek, a tak teraz už potom tie slúžia na zaokrytie lomb. pôžičky.

Lomb. pôžičku poskytujúce peňažné ústavy majú právo, keď majiteľ úpisu váľ. pôžičky svoje právo značenia nevykoná — lombardný dlh ihneď vyhlásiť srovným a lombardované úpisy váľ. pôžičky v 50—75% ových kurzoch do svojho vlastníctva prevziať, a právo značenia na svoj účel vykonávať.

Lomb. pôžičku používajúci dlžník potom len dotyčne svojej dlžoby lomb. pôžičky, kurz prevzatia presahujúcej, tak, jako čo do závislých úrokov a útrat zostane zaviazaným lomb. pôžičku poskytujúcemu peňažnému ústavu.

Dlžník svoj súhlas s týmto prevzatím môže odopreť, ale to peňažný ústav prostredníctvom finančného riaditeľstva môže nahradiť.

Aj to je vyriecknuté v tomto paragrafe, že tieto ustanovenia na tie úpisy váľ. pôžičky, ktoré rakúsko-uhorská banka na území republiky Československej obnovila, sa nevzťahujú.

Podľa týchto, teda je bezpochybným, čo aj z ducha tohoto zákona vysvitá, že ma zaokrytie lomb. pôžičky podobného druhu v prvom rade úpis váľ. pôžičky slúži a pri podmienkach v tomto zákone poznačených štát československý, bremeno váľ. pôžičiek zčiasťky sám prevzal a tak lomb. pôžičku užívajúci dlžník len čo do nezaokrytej, zčiasťky nučí za to v svojej osobe. Na základe uvedeného však je bezpochybným, že lomb. pôžičku poskytujúci peňažný ústav má nielen právo, ale aj povinnosť obdobnej pečlivosti riadneho obchodníka, aby pri možných podmienkach aspoň čiastočne ochránil hodnotu úpisov váľ. pôžičky danej na zaokrytie lomb. pôžičky, ponevác týmto tak vo svojom zájme, jako aj v zájme lombardného dlžníka dbajú, keď podľa uvedeného myšlienkového postupu im na zaokrytie lomb. pôžičky jedine v ich držbe sa nachádzajúce úpisy váľ. pôžičky slúžily. Aj podľa správneho smyslu dopodrobna uvedeného §-u 9. citovaného zákona určuje štát československý spomenuté spôsoby prevzatia zaviazanosti takým spôsobom, že aj z toho je zrejme, že základ obchodu bol ten, že na zaokrytie lomb. pôžičky majú slúžiť jedine úpisy váľ. pôžičky.

Keďby táto domienka neobstála, vtedy by zákon nedisponoval tak, že nové úpisy štátnej pôžičky zastupujú na zaokrytie dané pôvodné úpisy váľ. pôžičky a že dlžník je zodpovedný vo svojej vlastnej osobe jedine po výšku nezaokrytých zostatých častí.

Ľk tomu však zákon nepojí žiadneho právneho účinku, keďby dlžník nebol ochotný na základe úpisov váľ. pôžičky na zaokrytie lomb. pôžičky daných v značení novej štátnej pôžičky sa zúčastniť, čo však zákonodarca zrejme by bol učinil, keďby osobnú zaviazanosť dlžníka, čo do požiadavky celej lomb. pôžičky bol uznal. Ktorý peňažný ústav teda neužije tohoto svojho práva, ten v smysle jestvujúcich právnych pravidiel proti lomb. pôžičku používajúcemu nemôže vystupovať, dokiaľ toto svoje právo vykonávať môže.

Pri terajších pomeroch ale lomb. pôžičku poskytujúce peňažné ústavy už ani preto nemôžu žalovať na zaplatenie lomb. pôžičky, pretože v smysle nariadenia vlády republiky Československej zo dňa 3. decembra 1920, č. 633. v cudzozemsku v depozite sa nachádzajúce a pozdejšie do tuzemska donesené úpisy vál. pôžičky majú sa uložiť do núteného uschovania, čo bolo je následkom, že lomb. pôžičku poskytujúci peňažný ústav tieto úpisy vál. pôžičky stranám nemôže vydať, bez toho však ani, peňažný ústav nemôže požadovať od dlžníka, aby pôžičku vyplatil, pretože cenné veci, pri vyplatení pôžičky dané na zaočrenie, majú sa vrátiť.

Keď už teraz do ohľadu vezmeme, že peňažné ústavy na zaočrenie lomb. pôžičky slúžiace úpisy vál. pôžičky, väčšinou v Budapešti uložili, z toho je zrejmé, že peňažné ústavy nateraz len malým výhľadom môžu žalovať vyplatenie lomb. pôžičky, ačkoľvek by ju bolo ináč aj za dospelú považovať.

Bezpochybným je, že tento právny stav je veľmi na újmu mnohým peňažným ústavom, pretože sú z lomb. pôžičiek zainteresované veľkými obnosmi, takže nie sú vstave značiť štátnu pôžičku československú z nedostatku potrebných peňažných prostriedkov.

Avšak toto je viacej politicko-hospodárskou otázkou, ktorou sa súdy nemôžu zabývať, a tak v tomto ohľade jedine, cestou zákonodarnou bolo by možno niečo urobiť, ktorým spôsobom by škoda, ktorá peňažný ústav stihne, aspoň zčástky bola presunutá na lomb. pôžičku užívajúcich.

V dnešných pomeroch však predsa peňažné ústavy sú tie, ktoré lepšie môžu obťažkáciu zkušku lomb. pôžičky snášať, a tak i slušnosť sa primlúva, aby radšej jednotlivci boli chránení.

Otázku válečných pôžičiek beztak nemožno považovať za skončenú, pretože také veľké zájmy sú ňou dotýkané, že musia byť pri posúdení hospodárskeho položenía štátu bezpodmienečne do ohľadu vzaté a tak je bezpochybným, že štátna moc drier, alebo pozdejšie predsa len bude nútená pri tejto otázke nájsť také riešenie, aby lomb. pôžičky, dané na válečné úpisy ku značeniu ďalšej vál. pôžičky mohli byť zkoncované.

JUDr. František Heinz:

O inštačnom postupe opravných prostriedkoch a lehotách vo volebnom pokračovaní pri voľbách do obcí na Slovensku.

Prvé obecné voľby na Slovensku, ktoré majú byť v jaseňi prevedené, sú prvé obecné voľby v novom administratívnom sriadení.

Volebný poriadok do obcí bol uzakonený na počiatku roku 1919, t. j. v dobe, keď v oboch častiach nášho štátu a to jak v oblasti býv. rak., tak aj uhorského práva platilo staré administratívne